„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф.
на по године . . . . . 7 „
на четврт године . . . . . 3 „ 50 н.
на један месец . . . . . 1 „ 20 н.
За Србију:
(*у сребру.*)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин.
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, а за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ„ у Нови Сад, у дунавској улици.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви листа у месту могу се добити по 10 новчића у књижари браће М. Поповића.

БРОЈ 162. У НОВОМЕ САДУ, У УТОРАК 18. (30.) ОКТОБРА 1877. ГОДИНА XII.

У НОВОМ САДУ 17. октобра.

Тек што су се стишали неосновани гласови о миру и примирју између ратујућих странака, а оно се опет почеше обнављати ти гласови. „Пол. Кор.“ брзојављају на име из Лондона, да је султан преко енглеског заступника Лејарда, који је код њега био на аудијенцији, запитао лорда Дербија, енглеског министра спољашњих послова, да ли би се он заузео за то, да се одпочну преговори о миру. Дерби је обећао посредовање Енглеске у тој ствари, ако би се меродавни руски кругови томе наклоњени показали. У Енглеској се надају, да ће Русија пристати на преговоре за мир. Међу тим поменути лист, што ту лондонску вест доноси, не верује ни сам у њу, него је с резервом саопштава. Нека Енглеска остане у тој нади, али мирна неће бити, докле год цар руски потпуно не изведе своје започето дело ослобођења балканских Славена. Докле год цар „избавитељ“ не искупи своју задану реч, дотле о миру неможе бити ни разговора. —

Са бојишта није осим мањих окршаја стигло никаквих важнијих гласова. Последица је последње сјајне победе ђенерала Гурка код Горњег Дубника и Телиша, да је Осман-паша у Плевни са свих страна церниран, по што му је сад пресечен и саобраћај са Софијом. —

Најважнија новост, која сада искључиво занима политичне кругове у Аустро-Угарској, то је, да су прекинути преговори о склапању трговачког уговора између Аустрије и Немачке. Из Бечa јављају, да се одбор за трговачки уговор између те две државе коначно и без икаквог резултата разрешио. Немачки пуномоћник Хазелбах предао је ултиматум. Проста роба стаклена и лончарска, као и царина на вино, чинила је највеће тешкоће. Аустријски пуномоћници нису могли да прихвате немачке предлоге, а Немачка није хтела дозволити Аустрији ни оне концесије, које се обично дозвољавају државама, с којима се угодни уговори склапају. И тако ће сад да настане ђумручки рат између Немачке и Аустрије, а овај ће још већма да погорша изгледе поравнања између Аустрије и Угарске. Овом напрасном прекидању преговора нису се у Бечу надали. Немачки изасланици већ су отпутовали натраг. Мађарски листови веле, да ће се усљед овог раскида уговора с Немачком цело питање о поравнању између Аустрије и Угарске на ново потегнути, а онда бо'ме то поравнање неће по Мађаре добро испасти. —

Руски часопис „Дневник писатеља“ доноси из пера Достојевскога важан чланак под насловом „Словени и источно питање“, у коме се жестоко осуђују они руски назови-родољуби, који још никако неће да увиде, да је словенска солидарност од животна интереса по Русију. Чланак се завршује овако: „Одрећи се словенске идеје, напустити је, жртвовати хришћанске Словене на Балкану, значило би сломити руску снагу, разбити Русију на комаде, а на развалинама њеним створити нешто ново, што никако не би била Русија. То не би била обична револуција, него катастрофа. Ту чињеницу не могу да увиде код нас још само политични слепци, којима спадају и берзијанци. Под „берзијанцима“ мислим све оне себичњаке, којих се ништа не тиче отаџбина, него само њихови џепови. Хвала богу, те је број тих заслепљеника мален, а велика већина нашега народа зна добро своју свету дужност и проникнута је наслеђеном идејом своје отаџбине.“

Са бојног поља.

Ерцег-Нови 6. октобра. Јављам вам једну колико тужну, толико жалосну по Српство вест. Наш опште познати и далеко чувени јунак, храбри војвода Кучки *Марко Миљанов* лежи на својој постељи смртно рањен. Да је рана у бољу добивена, много би лакша била, колико за њега, толико за сваког Србина, али рана није од душманске руке, него братске и то његовог ближњег рођака. Ту неки дан укори војвода Марко свога рођака попа Илију, који је био његов подкомандир, због његовог понашања у битки. Кучи су људи осветљиви, особито пазе да их ко не би прекорио ђе се тиче јунаштва, за то су и први јунаци у овијем крајевима; поп Илија није могао поднијети увриједу, те се свадио са војводом и потегао на њега пушком, те га је тане пробило по сред прсију са стране на страну. Војвода Марко још је жив, али је рана смртоносна, па и ако је Марко јунак да му пара нема, снажан и тврд, те рану подноси, али тешко ће икада више његова десница разбијати Турке на гомиле. Овај жалосни глас поразио је сваког на овијем странама; сам књаз кад је чуо за ову несрећу, остао је дубоко поражен. Јадан Марко што дочека!

Са бојног поља нема никакве новости. Војска црногорска вратила се из Херцеговине, само су остале посаде на Зупцима, Горанском, Пиви, Дуги и Никшићу. Књаз је био распустио неке своје батаљоне кућама на одмор, а нека чест пошла је пут Арбаније према Подгорици, те се држи да ће сада онамо бити нападај.

Петроград 11. октобра. Извештаји, који сваки дан стижу овамо са азијатског бојишта у допуну кратким телеграмима, све више и више потврђују то мњење, да је победом 3-га ов. м. турска војска у Јерменској готово са свим уништена и да за сада Турци немају шта да ставе против победоносних руских трупа у малој Азији. Војска Исмаил-паше сувише је ништава да би могла зауставити где год Русе до Ерзерума и по свој прилици није далеко време, кад ће Руси пуне госе у свој Јерменској све до самога Ерзерума.

Расејавши и растуривши војску Муктар-паше на све стране, руски генерали пустили су се у потеру и за последњим жалосним остатцима њеним, који струју по шумама и као мишеви крију се по гудурама. Али им то не помаже. Свакога скоро дана руске трупе хватају по неколико стотина тих турских јунака, те мађарске браће, па их шаљу у Тифлис или даље у унутарњост Русије да их науче мало реду и човечности. 5. ов. м. хопарски Козаци под командом подпуковника Перина опколили су и заробили код села Зарца 23 турска официра и 200 нижих чинова са 3 брдска топа. Другога дана опет не далеко од Карса узели су целу провијантску колону и заробили 650 људи у Кагизману. Рачунају, да је од 3. ов. м. па до сада заробљено до 10 паша и около 400 официра на различним местима. У Тифлис је довезено 8 турских великих алајбарјака и сва канцеларија Муктарева, где је међу хартијама нађено и таких, које јавно сведоче о уделовању Инглеза у садашњем рату. Само је то уделовање тајно и већином ограничено на новчану помоћ и војене савете. За Муктар-пашу јавља дописник „Голоса“ да је рањен и да је, оставив у Карсу незнатан гарнизон, почео измицати Ерзеруму. Њега узастопце гони са својом војском генерал Хајман. К Ерзеруму се упутио са својих 30 хиљада и Исмаил-паша, који је 2. ов. м. нападао на позиције генерала Тергукасова; али сретнут јуначком ватром, он се морао натраг повући. Чувши за пораз Муктаров он се тако уплашио, да је ноћу 3. и 4. ов. м. без икаква повода оставио своје позиције на Зарским висинама, које је одмах и заузео ген. Тергукасов, и избегавајући сваки сукоб — да не би прошао Муктаровим трагом — стругнуо је правце к Ерзеруму. У потеру за њим пошао је са својом војском ген. Лазарев.

Па тај начин Турци су очистили околину Карса и оставили је Русима, јер не могу ничим да зауставе ток догађаја. Сва околица Карса сад је већ у руским рукама и њу им је задобила знаменита победа од 3. о. м. Сам Карс је опкољен са свију страна и прекинуто му је опћење са Ерзерумом, а по последњим извештајима, који у осталом још нису званично потврђени, започео је и преговоре о предаји.

Таки су први резултати једне сјајне победе, којој је можда суђено, да да са свим други ток војеним, а можда и политичким догађајима не само на истоку већ и мало даље. Губитци наши у том бој по званичним извештајима оваки су: официра је убијено 7, а рањено и контужено 49, међу контуженима је и генерал-мајор Губски; нижих чинова убијено 223 а рањено и контужено 1162.

Заједно са поразом Турака у Јерменској може се рећи да је уништен и устанак међ мухамеданским планинцима у руским закавкаским провинцијама. Устанак тај изазван је управо не толико погрешкама руске администрације и злоупотребама чиновника, колико фанатизмом мухамеданским и привременим успехом Турака у Јерменској. На тај успех они су се сиромаси и сувише надали као што се то види из одговора поватаних њихових вођа, кад су их Руси питали: за што они палећи села и уништавајући све што нађу, оставише телеграф неповређен. „Да смо ми уништили телеграф нико не би могао знати о нашој побуни, ви не би могли јавити свету да смо се ми дигли на оружје, а овако ви ћете сами разгласити по свету шта ми чинимо, па ће то чути и Турци те ће похитати нама у помоћ.“ Колико су те устанике храбрили и изазивали на луду очајничку борбу гласови о успеху Турака, толико ће их и извештај о њихову поразу обезохрабрити и одузети им сваку вољу за даље узалудно противлење. Званична телеграма из Карајала од 8. ов. мес. јавља, да је устанак свуда готово угушен, да је у јужном Дагестану од 2. овог месеца свуда већ мирно и да су у средњем Дагестану 3. и 4. ов. мес. књазом Пакашидзе растеране и последње устаничке чете.

Са Дунава званичном телеграмом од 8. ов. м. из Горњег Студена главнокомандујући јавља, да су Румуни 7. трипут атаковали други гривички редут под Плевном, али га нису могли узети. На доњем пак Дунаву козаци су 5. о. м. на путу из Чернавода у Силистрију, код Сејлака, узели турски транспорт — 100 кола провијанта; а од пратње, која се састојала из 150 људи — 22 погинуло је, 32 заробљено, остали се разбегли. 6. су тамо козаци растерали 2 ескадрона турске регуларне коњарије, убивши 7 и заробивши двојицу. Толико званична телеграма. Приватни извештаји иду даље. По овима је опћење међ Плевном и Орханијом сасвим прекинуто. Руси су заузели Телиш, те тако савршено опколили Плевну. Турци су очистили са запада од Плевне један редут и 2 са југоистока, али се мисли да су ти редути минирани, те их Руси још не заузимају. По там истим извештајима Сулејман-паша одступио је к Разграду због хрђавих путова, а по другима он се измаче шта више и из Разграда на зимњи квартир. Но то су све приватни извештаји, које ја саопштавам као гласове, и не примам на се одговорност за њихову истинитост.

Генерал Радецки са Шипке јавља, да је тамо јако смањен број турске војске тиме, што је отуда један део послан у Плевну, а други у Разград.

К.

ЛИСТАК.

СПОМЕНИК
ЛАЗАРУ К. ЧОЛАК-АНТИЋУ.

I.

НАДГРОБНА РЕЧ,
што је говорио подпуковник Д. Ђурић.

Време је данас озбиљно и судбоносно по Српство: слобода и ропство боре се данас на живот и смрт и једној или другом избијају последњи часи. Наша отаџбина мала, наш народ мало, вито стабло, окрзано и окрњено такође у борби за слободу и уједињење. Задатак, што вам је време пред очи изнело и изнаша, свети је — захтева не само сву снагу на жртву, но хоће да је свима силама и умножимо. Па кад се у таквим одсудним тренуцима сломи по која плодна грана од нашег маленог стабла; кад се скрши сабља, што је непоштедно сатирала тиране слободе и што је сачувала своју оштрицу и за будуће скоро време; кад падне по који заслужени јунак, те обезглави своје јато соколова, с којима је одбијао и растурао дивље азијске хорде, и остао тврда узданица и за будућа времена, — онда би ванприродно било, да ћутећи, без изјаве бола, предамо тако скупу жртву црној земљи у заборав. Дужност је наша да се сетимо заслуга и дела њених и да отмемо од прне земље бар оно, што ће вечито остати међу нама као углед, а покојнику као вечита успомена. А зар ми можемо овако скупе жртве за живота њиног награђивати другим чим — особито у овом времену, које није време тековине и награда, но време неуморног рада и пожртвовања?

Тужни зборе! Жртва што је пред нама, наш незаборављени Лазар, задужио је заслугом потомство, да га оно потпуним описом живота му и дела његових овековечи и у ред славних бораца, јунака и жртава за слободу уврсти. Ми, што смо се овде зарад последњег опроштаја и растанка искупили крај њега и његовог хладног гроба, пођимо у нашим мислима ма и летимице целу стазу живота покојника, и покупимо тако уз пут ма укратко најкрупније догађаје живота његовог, у колико нам боља у души и срцу буде дозволила.

Покојник син родитеља Косте и Јованке Чолак-Антића, а унук познатих војвода Чолак-Анте и Демира рођен је 1839. год. у Крушевцу, дакле у оном истом месту где је после 38 година и завршио свој живот. У 9-тој својој години изгуби и оца и матер и лиши се нежне љубави и неге родитељске. Пуних 7 година, помаган љубављу и негомо стале своје породице у пркос оскудици јуначки сврши с одличним успехом основне и гимназијске науке у Крагујевцу. У 16-ој години буде примљен за државног питомца у војној академији, коју такође с одличним успехом сврши и из ње као артиљеријски официр изађе. У 22-гој години живота буде као одличан официр послат заједно с осталим друговима официрима у Пруску ради даљег свог изображења. Тамо је провео 1½ годину, а за тим не увиђајући због тадашњих неодољивих препона користи од даљег останка и трошка, презирући своје личне интересе до дна, положи оставку, врати се у отаџбину, где је две године приватним радом и трудом поштено осигуравао свој опстанак. Но његова употребљивост и ваљаност није се могла забацити и заборавити. Године 1865. буде по ново примљен у државну службу, најпре као професор ужичке реалке, а за тим као артиљеријски поручник при артиљеријској управи у Крагујевцу. Године 1867. буде постављен за професора артиљерије при војној академији, где пробави пуне 4 године и за које се време јавио и на пољу војне литературе, делима: *„Употреба артиљерије у пољу“*, *„Помоћна књига за артиљеријске официре“* и преводом *„Тактике“* Перицонија с немачког језика с једним својим другом. У том времену предавао је и Његовој Светлости књазу Милану науку артиљеријску. Осим тога и „Српско учено друштво“ ценећи његов рад, изабрало га је за свог редовног члана. За то време добио је и оба капетанска чина. Године 1871. буде постављен за управитеља лафетирања при тополивници, а после 3 године добије први виши официрски чин и уједно и команду над чачанском бригадом. Па послетку 1875. год. добије команду над крушевачком бригадом, на ком га месту застане и наша војна с Турском. —

Овакав је у кратко живот покојников до рата, овог војничког огледала у ком се најбоље огледају врлине или мане сваког војника. Његово рођење обећавало је наду, његово детињство преставља нам безнадежност, његова младост преставља нам рад, труд и борбу с препонама. Његова зрелост преставља нам способност, спремност, родољубље, карактерност, одакле на послетку и морало је за време рата синути — ваљаност и јунаштво. Одбрана Вукање, а после Јанкове Клисуре од навале Турака — беше задатак, који му је у део пао. Много је навала турских чињено на Јанкову Клисуру, но све су сјајно његовом разборитошћу и јунаштвом разбијене и одбијене. Турска сила обиђе Лазара бока, продре му далеко иза леђа, проби Ђунис — но Лазар с храбром војском оста непомично као стена, сачува Јанкову Клисуру, ту свету стазу војске косовске кнеза Лазара и остави је неокаљану, непогажену, потомству за будућа боља времена. Па не само то, но је покојник продро и кроз Клисуру, и за време закљученог мира војска је његова држала 60 турских села.

За ова заслужна дела покојник био је награђен чином потпуковника, одликован сребрном медаљом „за храброст“ и „таковским крстом“ за заслуге, а у последње време постављен је за команданта моравске дивизије.

Но ово је врхунац у животу нашег покојника, с кога је, на жалост, тако напрасно, тако изненадно пао.

Одмах по закључењу мира буде послат на Рашку, ради извршења услова мира са турским властима. Тамо због суровог времена назебе и добије запаљење плућа, од које се боље једва излечи. Но од тога времена приметила се једна промена у нарави покојника. Болест је морала, како се често тужаше покојник, оставити какву рђаву клицу. Особито се тужаше на почесту несвестицу у глави.

Ако поред оваке опасне боље добро проучимо живот покојника, ако се сетимо његовог родољубља, пожртвовања и карактерности; ако овом додамо, да је три своја садруга живота изгубио, да му је пород изумро и само једно јединче сумњивог здравља и живота заостало, да му је и онако живот био пун жалости и туге личне и породичне, лишен сваког освежавајућег зачинка — онда није никакво чудо, што је, свестан своје боље, прекратио свој трудни живот, који је покојник искључно на корист отаџбини посветио био.[1])

Тужни зборе! Ето такав беше наш Лазар. Дај боже, да Српство роди много оваковах радника за општу ствар. Породица његова може донекле

[1]) Као што и писмо покојниково упућено на свог брата сведочи.

— „Руски Мир“, говорећи у опште о положају Плевна и околине, вели између осталог и ово: Са северне стране, пошав од Никопоља, Мечке и Трстеника понајлакше се може прићи Плевну. Земљиште није тако врлетно нити има с те стране одвише јаких предњих утврђења. Има неколико висова, али ти су баш како ваља удесни руској војсци да на њима понамешта своје батерије. С јужне стране, пошав од Ловче, земљиште је веома врлетно и тако траје све до самога Плевна. Осим тога далеко су напред истакнута поједина турска утврђења. У опште с те стране земљиште је тако сужено приточицама реке Вида, да се не може развити снага нападачева како би требало. Понајближи пут к утврђеноме стану, пошав од Радишева, такође је незгодан, и ту незгоду осетио је кнез Шаховски 18. јула. Руси су сад, после толиког покушавања, увидели да се плевнански стан може најлакше заузети са северне стране. За то су с те стране и концентрисали сад све своје опсадне операције и групирали артиљеријску ватру највећега калибра. Од пређашњих руских напора остао је као трофеј гривички редут, и сад се одатле примичу руско-румунске трупе другом турском редуту, који доминира над овим. Кад већ буде пао и тај други редут, онда ће се моћи заузети Плевно енергичним јуришем на остала утврђења; онда би и руска артиљерија, која би се концентрисала на оба гривичка редута, натерала унакрсном ватром непријатеља да напусти и она утврђења, што су до саме вароши Плевна.

Војска Сулејман-пашина почела се 8. ов. мес. повлачити к Разграду. За сад Турци још држе позиције код Кадикеја, али ће на сву прилику и њих напустити. Према турској војсци, која се до сад налазила дуж Црнога Лома, од Рушчука до Осман-Пазара, стоји царевићева војска овако распоређена: У првој линији на брдима између Лома и Јантре код Мечке и Трстеника налази се XII. кор, који се сучељава код Дамогиле с XIII-им кором. Даље, јужно на Баничка-Лому налази се 26-та дивизија пешадије, која одржава свезу с XI-им кором, од кога 32. дивизија стоји код Чаркеја а 11-та дивизија код Козаревца на друму, пошав из Осман-Пазара у Трново. Просторију између Баничка-Лома и Црног Лома окупирала је само руска коњица. Главни стан царевићев налази се иза јаког левог крила у Брестовцу. Сулејман-пашин главни стан био је до сада иза турског десног крила у Кадикеју. Главне снаге обеју страна стајале су врло близу једна према другој. Међу тим центруми су били раздалеко три — четири миље, а турске и руске предње страже између Осман-Пазара и Трнова биле су са свим на близу. У другој линији стоји царевићу на руци друга и трећа дивизија пешадијске гарде око Беле, а прва дивизија гарде, тако звана стара гарда, остала је у Горњем Студену као непосредна заштита царевог главног стана. Сулејман-паша јавио је пре неки дан у Цариград, да су његова одељења на више места рекогносцирала и да је било незнатне чарке око Попкеја и Карагача. У осталом још се жали, да неудесни путови од доскорашњег рђавог времена сметају операцијама, које он, на сву прилику, и не мисли предузимати чим се почео повлачити на зимовник.

(*Војска Осман-пашина.*) По што је за сад главна циљ руским операцијама Плевно, вредно ће бити да знамо колика сила турска брани ту тачку и њену околину. „Руски мир“ донео је ове податке о турској плевнанској војсци: „Кад је Осман Нури-паша добио заповест да се крене из Видина против руске војске, имао је под својом командом 25 батаљона пешадије; батаљони су му били попуњени добровољцима и башибозуцима, те је сваки бројао по 850 људи. Дакле имао је ову војску: 9 батаљона низама (по 850 људи) 7650 људи; 3 батаљона авдија (стрелаца) 2550; 8 батаљона редифа (резерва) прве класе 6800; 5 батаљона редифа друге и треће класе 4450, и 8 до 9 чета пешачких заптија 1000 људи. Свега 22.450 људи пешадије. Коњице имао је 12 ескадрона (други дунавски пук) 1200 коњаника; један пук заптија (жандарма) 1000 и 15 ескадрона Черкеза 1200 људи. Свега 3400 коњаника. Од артиљерије имао је Осман 48 пољских и 6 брдских топова. Војска му је била подељена у две дивизије; прва под командом Адил-паше, а друга под командом Хасан-паше; или у четир бригаде: Омер-пашина, Али-пашина, Халил-пашина и Ахмед-пашина.

Из овога рачуна и распореда види се да је у првој борби 8. јула, имао код Плевна Осман Нури-паша 25.850 људи, које пешака које коњаника, а с артиљеријом заједно око 26.000 људи. У тој првој борби изгубио је Осман 1300—2000 људи, које мртвих које рањених. Али војска му је ипак остала на истом броју, јер му се тад придружило 2000 Турака из Никопоља и Самовида.

После оне борбе ђенерала Шилдер-Шулднера морао је Осман-паша одвојити од своје војске 12 батаљона пешадије и нешто коњице и артиљерије те послати у Ловчу, под командом ферика Адил-паше. Дакле одвојио је око 8—10.000 људи. Тада му је остало само 16 батаљона пешадије. Он је онда прикупио још 3 батаљона из Никопоља; 11 батаљона из Рахова, Самовида, Чипера, Лом-Паланке и Арчера, и 16 батаљона дошли су му из Берковца, Адлије, Куле, Видина и Пирота, те је тако опет накупио 46 батаљона, што је изнело око 40.000 људи. Толику је силу имао Осман-паша кад се по други пут, 30. јула, ударио с ђенералом Криденером и кнезом Шаховским. Тад је Осман изгубио још 2000 људи.

До ове битке било је које у Нишу које у Софији 35 батаљона резерве, и те трупе још се нису придружиле Осману. Но ипак добио је 5.000 коњице из Битоља.

Кад је 22. августа кнез Имеретински отео Ловчу, онда се остатак турске војске (6—7000) под командом Адил-паше вратио у Плевно и здружен је сад с војском Османовом. И тако његова војска, по што јој је дошло оних 5000 битољских коњаника и 6—7000 људи Адил-пашиних, имала је око 49—50.000 људи. Што се тиче артиљерије, не зна се да је добио какве потпоре. У осталом биће да је један део градске артиљерије превукао из Видина у плевнански стан. Дакле, толику је силу имао Осман-паша за време она четири дана бомбардања и оних нападаја 30. и 31. авг. У тој борби могао је изгубити у најмању руку свега 10.000 људи које мртвих које рањених.

Но и тај му је губитак намирен потпором. Зна се већ, да му је 8. септембра дошло од Шефкет-паше 10.000 људи под командом Ахмед Хавзи-паше. И тако Османова војска с потпором броји сад опет 50.000 људи.

Још што се тиче губитака, јављено је званично, да је Осману погинуо Араб Ахмед-паша, а рањени су: дивизијски ђенерал Хасан-паша и бригадни ђенерал Рифат-паша. Још пре погинули су два миралаја (пуковника); Тахир-бој и Мехмед-бој. У последњим бојевима погинуо је: миралај Али-Халиб-бој (Мацар) а рањени су: Риза-бој аљутант Османов и миралај Ибрахим-бој.“

НОВИ САД 17. окт. Као што јављају пештански листови, изрекао је будим-пештански казнени суд 12. (24.) о. м. оптужбену одлуку у парници против дра Милетића и другова. После потпуно довршене истраге и ургирања судског, предало је државно одветништво 12. (24.) о. м. свој оптужбени предлог, по коме се против Милетића подиже обтужба велеиздаје на основу зак чл. VII. год 1715. а тај преступ садржи у себи и инфиделитет. Против осталих оптуженика: дра Касапиновића, Корнела Јовановића, Јанковића и Рајковића није држ. одветништво подигло оптужбу. По дужем саветовању закључио је судбени сто, да се у смислу предлога држ. одветништва др. Милетић стави под оптужбу због велеиздаје (felségsértés) а да се против Касапиновића, Јовановића, Јанковића и Рајковића обустави истрага. Молба Милетићева, да се пусти на слободну ногу, одбијена је и овом приликом, по што то закон недозвољава за оне особе, који су оптужени због велеиздаје. По свој прилици да ће се сад за кратко време држати и коначна судска расправа, те ћемо видети каква је мађарска правда.

НОВИЈЕ.

— Из *Порадима* јавља се званично, да је велики кнез Никола 13 (25.) о. м. прегледао бојиште код *Горњег Дубника* и позиције што су их Руси освојили; војници су задобивеном победом одушевљени и јуначни. Руски губитак износи 2500 људи, а и турски је толики; заробљено је 80 официра, а запљењена је једна застава и четири топа.

— Из *Букурешта* саопштавају, да су Турци у бој с Гурком двапут истицали белу заставу у знак предаје, али су за тим на Русе пуцали.

— Из *Ерзерума* брзојављају, да је Муктар-паша због придоласка велике руске силе морао преко Соганлидага преместити своју позицију из Зевина у Каприкеј. Због наглог продирања Руса овладао је страх у Ерзеруму.

— Из *Београда* брзопишу „П. Л.“ да је шумадински кор добио налог да иде на границу. Ђенерал Протић отишао је на Тимок, а пуковник Ђорђевић на Дрину, да прегледе дотичне војне коморе. — Из Зајечара јављају, да су Черкези прешли српску границу и упали у Вршку-Чуку; отерали су коње и марву, и повели су собом и пастире.

— Из *Сарајева* јављају, да се тамо састала аустро-угарско-турска комисија, која ће водити истрагу о турским повредама аустријске границе. Константа и Измет-паша придељени су тој комисији од турске стране.

ЈАВНО ПИСМО

друштвима „црвенога крста“ и свему свијету осталоме.

Браћо! Рањеници с бојнога поља и рањеници из обичнога живота ишту лијека, и то брза лијека, да се скоро излијече, па да опет устану, они на непријатеље своје, ови на послове своје.

А и „ране жуто тишту“, па и с тога рањеници брза лијека ишту.

Јесте, и „вријеме је најскупље злато“, и „здравље је највеће благо“, — па се ваља и за једно и за друго отимати.

Па ево има у сусједству моме човјек (ево му адресе. Johann Portscheller, Wunden- und Beinbruchheiler, Hatzfeld in Banat), који истина није се „школовао“ за лекара, али који, радећи по вјештини за коју зна, само његова породица, за чудо брзо лијечи ране, нанесене од спољашњих неприлика, а то: рањено месо и сломивене кости, — па лијековима (мастима) што их сам зготовљава (па још за мале новце), па без бола рањеницима, — па се ране не зап љују, па се рањеници не богаље.

Част „докторима“, који су се „школовали“ за лекаре, — али ево препоручујем друштвима „црвенога крста“ и свему свијету осталоме, да се обазру и на тога човјека. Тај је човјек вазда готов, на позив, да брзо лијечи и рањенике с бојнога поља и рањенике из обичнога живота.

Но ево пека говоре у препоруку његову и дјела његова:

1. Једна моја кћи покварила је прије кратког времена једну руку своју: пала је на лакат, па су се кости у лакту раставиле, и кад се је дијете хтјело да дигне, горња кост зашла је под месо на ниже, а доња кост под месо на више. Један час патило се је дијете у највећем болу. А послије једног часа стигао је исти човјек, и за тренутак намјестио је дјетету руку, и дијете се је одмах видјело без бола, и за 14 дана оздравило је дијете са свим, а није остало богаљ.

2. Један свештеник сломио је једну руку своју. „Доктора“ су му завидали руку, али је свештеник остао богаљ, и није могао да служи сваку службу свештеничку. Послије је дочуо за тог човјека. И тај човјек опростио је тог свештеника од богаљства. А како? На ново му је сломио руку на истом мјесту, — и намјестио ју је, и за кратко вријеме излијечио ју је, и тај свештеник није више богаљ.

3. Један ратар сломио је једну ногу своју у колијену. И тај човјек за кратко вријеме излијечио је ногу ратару, и то тако, да није ни трага од ране остало. А „доктори“ су у „друштву“ били изрекли да ће ратар тај остати богаљ.

4. Један ратар пао је, и једну руку своју пријеко сломио је, а кост у другој руци својој расцијепио је. И тај човјек за кратко вријеме излијечио је тога ратара, и тај ратар ради сад послове своје као и прије, а није богаљ.

5. Један ратар био је уз докторску радњу већ скоро богаљ, паднув и сломив једну ногу своју. И тај га је човек за 6 седмица са свим излечио и ратар није богаљ.

6. Једно ратарче од 10 година сломило је ногу у горњој цијеви. И тај га је човек за 3 седмице са свим излечио и ратарче није остало богаљ.

7. Једна ратарка од 15 година расцепила је кост у колену. Уз докторску радњу била је 4 године богаљ, без наде да ће јој кад добро бити. И тај човек за 4 седмице тако је излечио да се ни трага не познаје. И т. д. и т. д.

У Српској Кларији (Post: Hatztfeld in Banat) 12. окт.

БОГДАН КУЗМАНОВИЋ.
свештеник.

(Умољавају се уредници српских, руских, романских и осталих језика листови, да ово јавно писмо у својим листовима донесу и мени од дотичних бројева по један примерак пошаљу.)

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Изишла је из штампе III. св. Мале Библиотеке.

„НОВИНА.“

РОМАН И. С. ТУРГЕЊЕВА.

Превео П. Тодоровић.

Књига је штампана на лепој углађеној хартији, 17 табака велика. а цена јој је

само 60 новч.

Препродавци добијају 20—25% рабат.
Наручбине ваља слати

ШТАМПАРИЈИ А. ПАЈЕВИЋА.
у Н. Сад.

Прво ц. к. повл. паробродско друштво.

РЕД ПЛОВИДБЕ

ПУТНИЧКИ ПАРОБРОДА.

Од суботе 1. септ. пловит ће путничке лађе.

Средом и суботом из **Будим-Пеште у Н. Сад.**

Четвртком и недељом из **Новог Сада у Будим-Пешту**

по истом досадањем реду, као лађе из **Будим-Пеште за Земун** и полазе:

Из **Будим-Пеште** у 7 сати у јутру.

Из **Новог Сада** после ½11 сати пре подне.

Курз бечке берзе 17. (29.) окт.

5% металици	63.90
5% народног зајма	67.70
Државни зајам од 1860 г.	110.25
Акције банчине	835.—
Кредитне акције	210.90
Лондон	117.85
Угарске разтеретнице	78.25
Темишварске разтеретнице	76.25
Ердељске разтеретнице	74.70
Хрватско-славонске разтеретнице	85.—
Сребре	104.40
Ц. кр. дукати	5.64
Наполеондори	9.49
Немачке марке	58.30

да ублажи тугу своју, што је за члана свог имала оваку драгоценост, а ми сви, и другови његови, сачувајмо друга нашег у успомени и рецимо му и последњи пут: *„вечна му памет!“*

У Београду 23. септембра 1877 год.

II.

Последње писмо покојниково своме брату пуковнику Илији Чолак-Антићу.

Ово је писмо покојник написао на два дана пре, но што ће живот да прекрати. Нађено је на столу његовом, спремљено за пошту но незапечаћено. Оно гласи од речи до речи овако:

Љубазни брате Илија!

Судбина је ваљда тако хтела, да ја зимус од тешке болести у Рашкој једва спасем живот; ал по несрећи не за то да живим и даље на пользу миломе ми отачаству и својима, но са свим на против томе. Јер од оног времена последице оне несрећне болести у Рашкој тако јако утицаше на мој организам, да су ми до сад већ сву природу из корена промениле.

Јака а помачна болест, од које већ непрестано од почетка маја јако патим, угасила је у мени и последњу искру моћи и полета к раду корисноме, а при том ми на мозак такав притисак производи, да сам већ постао неспособан и за најобичније канцеларијске послове, а од важнијех комбинација, којима управо и треба сваки већи заповедник да се одликује, и тиме користи отаџбини својој да приноси, нема никаква изгледа, при овакој немоћи душевној.

До сада сам и био у нади да ће ми се болест бар лечењем у неколико поправити моћи, и ја опет од користи отачаству бити, те с тога сам готово све у пасивном стању до сада провео, што наравно никако корисно, но пре штетно за државу беше.

Али како ништа боље нема, но шта више мозак ми се све већма замућује и у већу ме неспособност за рад уваљује, и то сада, када као командант највеће дивизије најозбиљнији и најтежи задатак добијам; то ми савест никако не дозвољава да и даље на штету млађаном и милом ми отачаству живим.

Извесно ћеш овде приметити: „ако ниси могао као дивизијар, а ти би бар као какав најнижи командир од користи отаџбини био.“ Не, веруј ми, да сам себе најбоље познао, и у овом стању душевноме, ја бих само на штету служио па ма какву службу имао.

С тога, брате, морам искрен отачбини бити и судбини природе подлећи, како не бих ни високом положају, који сам пре ове болести праведно заслужио био и врло добар кредит код Његове Светлости стекао, — због ове душевне немоћи, какву несрећу земљи и владаоцу произвео, уклањам се с овог света у надежди, да ћу одозго сматрајући непријатељски положај и откривајући га нашима, бар у неколико користи принети.

Тој високој цељи жртвујем ја и моје јединче, остављајући га судби и својима, као тетка Мару која му је место мајке сада.

Збогом, брате! Збогом свој родбини! У надежди да се на ономе свету видимо.

Крушевац 18. септембра 1877. год.

Твој брат
ЛАЗАР ЧОЛАК-АНТИЋ,
потпуковник и дивизијар.

Ово нас писмо подсећа на стојичне јунаке старог карактерног доба Грка и Римљана. Доиста, народу, који је могао да роди и да одгаји овакву чистоћу и величину душе, предстоји и мора предстојати скора велика будућност.

(*„Српске Новине.“*)

ОГЛАСИ.

ПОЗИВ
НА ВАНРЕДНУ СКУПШТИНУ
„БАЧКО-ПОТИСКЕ ШТЕДИОНИЦЕ“

која ће се држати 10. новембра по рим. т. г. у 9 часова пре подне у локалитетима завода.

Дневни ред на истој ће бити:

1. Извештај управе о стању завода.
2. Извештај пододбора који је био изаслан да прими ликвидацију сентомашко-туријске штедионице, и отварање филијале.
3. Предлози управе и поједини деоничара.

У Старом Бечеју 21. октобра 1877.

2—3

ПРЕДСЕДНИШТВО.

Одговорни уредник др. Милан Ђорђевић. Издавалац „Задруга за срп. нар. штампарију.“ Српска народна задружна штампарија.